

EKONOMI

Ekonomi

Dünya Ekonomisi

Genel Değerlendirme

2007 yılında başlayan küresel krizin ardından, gelişmiş ekonomiler ağırlıklı olarak etkisi halen hissedilmekte olan yoğun parasal genişleme ve varlık alımı politikalarını benimsemiştir. Sağlanan yoğun likidite ise reel getirisi daha yüksek olan gelişen ekonomilere kaymıştır.

Kolay ve düşük maliyetli bu fonlama imkânı, dünya ekonomisindeki toparlanmanın büyük ölçüde gelişen ekonomiler öncülüğünde gerçekleşmesini sağlamıştır. Bu süreçte, gelişmiş ekonomilerdeki kamu borcu artarken, gelişmekte olan ülkelerde kamu borcu istikrarlı şekilde düşük seviyesini korumuştur.

IMF verilerine göre dünya toplam GSYH'de gelişen ekonomilerin payı artış eğilimindedir. 2009 yılında gelişen ekonomilerin dünya toplam GSYH içindeki payı, %31 iken 2013 yılında bu oran %39'a yükselmiştir.

Gelişen ekonomilerin dünya toplam GSYH içindeki payı 2013 yılında %39'a yükselmiştir.

Küresel ekonomideki bu eğilimlere karşın gelişmekte olan ekonomilerdeki büyüme hızlarının 2013'te yavaşlaması dikkat çekmektedir. Bu ülkelerin farklı ekonomik yapıları sahip olmalarına karşın 2013 yılındaki ekonomik faaliyetlerindeki yavaşlama, ağırlıklı olarak küresel bazda sıkışan likidite koşullarından ve gelişen ülke otoritelerince iç talebi soğutmaya yönelik atılan adımlardan kaynaklanmıştır.

2013 yılına damgasına vuran konu, ABD'deki ekonomik toparlanmaya paralel olarak merkez bankası FED'in Mayıs ayında tahvil alım programında planlı bir azaltıma başlayacağını duyurması olmuştur.

FED'in büyüme, işsizlik ve enflasyondaki gelişmeleri göz önüne alarak, aylık bazda 80 milyar dolarlık likiditeye karşılık gelen bu programdan 10'ar milyar dolarlık parçalar halinde azaltım yaparak çıkacağını duyurması küresel finansal piyasalar için yeni bir dönemi başlatmıştır.

FED kararları küresel büyümeyi destekleyici likidite koşullarını olumsuz etkilemiş, ABD'deki tahvil faizlerinin yükselmesine ve doların uluslararası piyasada değer kazanmasına neden olmuştur.

Tahvil alım programında azaltıma başlanacağını Mayıs ayında belirtilmesinden dolayı düşen risk iştahı ile yılın ikinci yarısında gelişmekte olan piyasalardan sermaye çıkışları gözlemlenmiştir. Bu koşullar gelişmekte olan ülkelerin sermaye piyasalarında ve para birimlerinde de büyük oynaklıkları beraberinde getirmiştir.

Dünya ekonomisinin önemli bir bölümünü oluşturan ABD'deki toparlanma, Japonya'daki ılımlı iyileşme ve Avrupa bölgesindeki olumlu gelişmelerin ağırlıklı olarak yılın ikinci yarısında meydana gelmesi, gelişmiş ekonomilerin 2013 yılı büyümesini %1,3 ile sınırlandırmıştır.

2013'ün ikinci yarısında ortaya çıkan sıkı finansal koşullar ve olumsuz sermaye hareketleri nedeniyle, ekonomik aktiviteleri belli ölçüde sınırlanan gelişen ekonomilerin 2013 yılında %4,7 oranında büyüdüğü tahmin edilmektedir.

Gelişmiş ekonomilerde 2013 yılının ikinci yarısında gözlenen sınırlı ekonomik toparlanmaya rağmen, bu ülkelerdeki yılsonu enflasyon oranı 2013'te bir önceki yıla kıyasla düşerek %1,2 olmuştur. Halen güçlü olmakla beraber zayıflayan büyümeleriyle gelişmekte olan ekonomiler için yılsonu enflasyon oranı 2013 yılında %5,4'e inmiştir.

İşsizlik 2013 yılında da genel olarak gelişmiş ekonomilerin önemli bir sorunu olarak devam etmektedir. Bu konuda ABD 2013 yılında olumlu bir performans sergilerken, aynı dönemde Avro bölgesi yükselmekte olan oranlarla karşılaşmaktadır.

Beklentiler ve Risk Unsurları

Küresel ekonomide 2014 yılının, çarpıcı bir farkla olmasa da, 2013'e göre daha olumlu geçeceği ve IMF'e göre gelişmiş ekonomilerde dikkate değer bir faiz artışı olmayacağı beklenmektedir.

Avrupa Birliği'nin %12 seviyesindeki işsizlik sorunu ve bankacılık sistemindeki sermaye gereksinimi, Japonya'nın deflasyon riski ve yüksek bütçe açığı, ABD'nin izleyeceği maliye ve para politikası dikkate alındığında, küresel ekonomi için zorlu sürecin şiddetini azaltarak da olsa halen devam ettiği görülmektedir.

Önümüzdeki dönemde, özellikle cari açık veren gelişen ekonomilerde kurlar üzerindeki riskler, sermaye hareketlerinin yarattığı kırılganlıkları yönetme ihtiyacı ve hızlı kredi büyümesi sonrası finansal istikrarın tesisinin gündemdeki yerini koruması beklenmektedir.

FED'in tahvil alım programında azaltıma başlayacağını duyurması finansal piyasalarda likidite endişesi yaratmıştır.

Dünya Ekonomisi: Seçilmiş Makro Göstergeler								
	2009	2010	2011	2012	2013	2014T	2015T	2016T
GSYH Büyüme Oranları, %								
Dünya	-0.4	5.2	3.9	3.2	3.0	3.6	3.9	4.0
Gelişmiş Ekonomiler	-3.4	3.0	1.7	1.4	1.3	2.2	2.3	2.4
ABD	-2.8	2.5	1.8	2.8	1.9	2.8	3.0	3.0
Avro Bölgesi	-4.4	2.0	1.6	-0.7	-0.5	1.2	1.5	1.5
Gelişen Ekonomiler	3.1	7.5	6.3	5.1	4.7	4.9	5.3	5.4
Brezilya	-0.3	7.5	2.7	1.0	2.3	1.8	2.7	3.0
Çin	9.2	10.4	9.3	7.7	7.7	7.5	7.3	7.0
Hindistan	8.5	10.3	6.6	4.7	4.4	5.4	6.4	6.5
Türkiye	-4.8	9.2	8.8	2.1	4.0	2.3	3.1	3.5
Enflasyon, Yıllık TÜFE, %								
Dünya	3.2	4.2	4.7	3.8	3.3	3.7	3.5	3.4
Gelişmiş Ekonomiler	1.2	1.8	2.7	1.7	1.2	1.6	1.7	1.8
ABD	1.9	1.7	3.1	1.8	1.2	1.5	1.7	2.0
Avro Bölgesi	0.9	2.2	2.8	2.2	0.8	1.0	1.1	1.4
Gelişen Ekonomiler	5.6	6.8	6.9	6.0	5.4	5.7	5.3	4.9
Brezilya	4.3	5.9	6.5	5.8	5.9	5.8	5.4	5.2
Çin	1.9	4.6	4.1	2.5	2.5	3.0	3.0	3.0
Hindistan	14.3	10.0	9.4	10.4	8.1	8.0	7.4	6.4
Türkiye	6.5	6.4	10.5	6.2	7.4	8.0	6.0	6.0
İşsizlik Oranı, %								
Gelişmiş Ekonomiler	8.1	8.3	8.0	8.0	7.9	7.5	7.3	7.1
ABD	9.3	9.6	8.9	8.1	7.4	6.4	6.2	6.1
Avro Bölgesi	9.7	10.2	10.2	11.4	12.1	11.9	11.6	11.1
Gelişen Ekonomiler	8.1	6.7	6.0	5.5	5.4	5.6	5.8	6.0
Brezilya	8.1	6.7	6.0	5.5	5.4	5.6	5.8	6.0
Çin	4.3	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1
Türkiye	14.0	11.9	9.8	9.2	9.7	10.2	10.6	10.6
Genel Yönetim Brüt Borç/GSYH, %								
Gelişmiş Ekonomiler	92.9	99.3	103.2	107.5	106.3	106.3	106.0	105.2
ABD	86.1	94.8	99.0	102.4	104.5	105.7	105.7	105.6
Avro Bölgesi	80.1	85.7	88.1	92.8	95.2	95.6	94.5	92.6
Gelişen Ekonomiler	35.4	38.8	36.6	35.6	34.5	33.3	32.8	32.2
Brezilya	66.8	65.0	64.7	68.2	66.3	66.7	66.4	66.2
Çin	17.7	33.5	28.7	26.1	22.4	20.2	18.7	17.6
Hindistan	72.5	67.5	66.8	66.6	66.7	65.3	64.0	62.7
Türkiye	46.0	42.3	39.1	36.2	36.3	35.9	36.0	35.9

Kaynak: IMF, WEO Nisan 2014, TÜİK

T: Tahmin

Türkiye Ekonomisi

Genel Değerlendirme

Küresel krizden sonra, 2010 ve 2011 yıllarında yüksek büyüme oranları yakalayan Türkiye ekonomisi, üretim ve finansman konularında ağırlıklı olarak dışa bağımlılığının bir neticesi olarak yüksek cari açık vermeye başlamıştır.

Özellikle özel tasarrufların diğer gelişmekte olan ülkelere göre düşük seviyelerde olması ekonomiyi dış şoklara karşı korumasız bırakmıştır. Buna ek olarak cari açık finansmanının 2002-2006 dönemleri aksine, doğrudan yabancı yatırımlar yerine ağırlıklı olarak kısa vadeli portföy yatırımları ile yapılması, finansal istikrar üzerinde tehdit unsuru olmuştur.

Kriz sonrası dönemde, iç talebin düşük faiz ve kolay finansmana erişim ortamında canlanması, özel tüketim ve yatırım harcamalarını, temelde kredi kanalı ile genişletmiştir. Küresel krizle birlikte yıllık büyümesi 2009 yılında %11 oranına kadar düşen tüketici kredileri, 2010 ve 2011 yıllarında sırayla %39 ve %31 seviyelerine kadar çıkmıştır.

Tüm bu gelişmeler ışığında, 2012 yılında ilgili otoriteler ekonomide “yumuşak iniş” argümanını geliştirmiş, iç talebi soğutarak cari açığı daha sürdürülebilir seviyelere çekecek politika araçlarını kullanmaya yönelmiştir.

Ağırlıklı olarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu nezdinde ortaya konulan para politikası ve bankacılık sektörüne ilişkin uygulamalarla, ekonomi genelinde sıkılaştırıcı tedbirler alınmıştır. Alınan tedbirler neticesinde 2012 yılında GSYH büyümesi çeyrekler bazında düzenli olarak düşüş eğilimine girmiş ve ekonomi yıl genelinde %2,1 oranında büyümüştür. Bu sınırlı büyüme, yüksek artışlı kamu harcama ve yatırımları ile net ihracat sayesinde gerçekleşmiştir.

2013 yılına ise küresel aktivitedeki zayıflıkla giren Türkiye ekonomisi, faiz oranlarındaki azalmayla yılın ikinci çeyreğinde ivme kazanmış ve bu dönemde ekonomik büyüme büyük ölçüde hanehalkı tüketimindeki canlanmayla gerçekleşmiştir.

Yılın ilk yarısında uluslararası derecelendirme kuruluşları tarafından Türkiye ekonomisinin iç dinamiklerini olumlu etkileyen iki gelişme gerçekleşmiştir. Mart ayında S&P'den gelen not artışını Mayıs ayında Fitch takip etmiş ve ülke kredi notu “yatırım yapılabilir” seviyeye yükselmiştir.

Ekonomi 2013 yılında küresel ve iç belirsizlik unsurlarına karşın %4 büyümüştür.

Ancak yine Mayıs ayında, ABD merkez bankası FED'in, parasal genişlemeyi tahvil alım programında azaltıma giderek bitireceğini açıklaması Türkiye'yi de içeren gelişmekte olan piyasaların kur ve faizlerinde yüksek oynaklık yaşanmasına neden olmuştur.

Yurtiçi talepteki canlanmaya karşın finansal piyasalarda gözlenen bu olumsuzluklar, yapılan not artışlarını gölgede bırakırken, cari açığın miktarı ve finansmanı konusundaki hassasiyetleri tekrar gündeme getirmiştir.

Yine aynı dönemde İstanbul'daki Gezi parkını koruma amacıyla başlayan eylemler kısa sürede ülke geneline yayılmıştır. Oluşan olumsuz iklim, siyasi tansiyonu da artırmıştır. Türkiye özelindeki bu olumsuz gelişmeler, iç talepteki artış eğilimini kısa süreliğine sektöre uğratmıştır.

Hem küresel hem de yerel zorlayıcı şartlar altında, yılın ikinci yarısında yurtiçi talebin hız kaybetmesine karşın, Türkiye ekonomisinin büyüme performansı görece olumlu olmuştur.

Temel Makro Göstergeler

2013 yılı geneline bakıldığında GSYH büyümesinin 2014-2016 Orta Vadeli Plan'da öngörülen şekliyle %4 olarak gerçekleştiği görülmektedir. GSYH cari fiyatlarla 1,6 trilyon TL'ye (820 milyar dolara) çıkmıştır. Kişi başı milli gelir ise TL bazında %8,9 oranında artışla 20.531 TL olurken dolar bazında %3,1 yükseliş göstererek 10.782 dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye ekonomisinin 2013 yılı büyüme dinamiklerine iktisadi faaliyet kolları bazında bakıldığında en yüksek büyüme oranının %9,8 ile finans ve sigorta faaliyetlerinde olduğu görülmektedir. Bu sektör son on yıllık dönemde genel olarak ekonominin genelinden daha fazla büyümüştür. Reel ekonominin temel belirleyicisi olan imalat sanayinde ise yıllık büyüme oranı %3,8 ile ülke büyümesinin altında kalmıştır.

Yıllık %4'lük büyümenin 3,3 puanlık kısmı hanehalkı harcamalarından gelirken 1,1 puanlık kısmı ise kamu yatırımlarından gelmiştir. Böylelikle 2012 yılında net ihracat temelinde büyüyen ekonomi, 2013 yılında tekrar iç talep ağırlıklı bir kompozisyona bürünmüştür.

İşgücü piyasasında ise ekonominin 2013 yılında bir önceki yıla göre daha hızlı büyümesine karşın işsizlik oranının 0,5 puanlık artışla %9,7'ye yükseldiği görülmektedir. 2012 yılında %11,5 olan tarım dışı işsizlik oranı 2013 yılında %12'ye çıkmıştır. Görece olumlu bir gelişme olarak, kayıt dışı istihdam ise 2,3 puanlık düşüşle %36,7'ye gerilemiştir.

2012
büyümesindeki
esas faktör olan dış
talep 2013 yılında
yerini tekrar iç
talebe bırakmıştır.

Erkeklerdeki işsizlik oranı 2013 yılında 0,2 puanlık artışla %8,7'ye kadınlarda ise 1,1 puanlık artışla %11,9 oranına yükselmiştir. 2013 yılında erkeklerde %71,5 ve %65,2 olan işgücüne katılım ve istihdam oranları, kadınlarda sırayla %30,8 ve %27,1 olarak gerçekleşmiştir.

Dış ticaret istatistiklerinde; ihracat 2013 yılında %0,4 azalışla 152 milyar dolar, ithalat ise %6,4 artışla 252 milyar dolara erişmiştir. AB'deki ekonomik toparlanmaya paralel olarak Birliğin ihracat içindeki payı 2,5 puanlık artışla %41,5'e çıkmıştır.

2013 yılında iç talepteki canlanmaya ve net altın ihracatındaki düşüşe bağlı olarak cari işlemler açığı bir önceki yıla göre %34 oranında artarak 65 milyar dolara yükselmiştir. Cari işlemler açığının milli gelire oranı ise 2012 yılındaki %6,2 seviyesinden 2013 yılında %7,9'a yükselmiştir.

Net doğrudan yatırımlar önceki yıla göre fazla değişmemiş ve cari açık finansmanının sadece %15'ini karşılamıştır. Portföy yatırımları cari açık finansmanının %36'sını, bankaların aldığı krediler %33'ünü ve yurtdışı bankaların ve yurtdışı kişilerin mevduatı ise %15'ini oluşturmuştur.

Türkiye ekonomisinin yüksek büyüme sergilediği dönemlerde karşılaştığı yüksek cari açık seviyelerine 2013 yılında tekrar yaklaşmış olması, ekonomik büyüme için yapısal olarak dış kaynak bağımlılığının şiddetini göstermektedir.

Kur tarafında ise 2012 yılındaki istikrarlı görünüm 2013 yılında büyük ölçüde bozulmuştur. Bu eğilim temel olarak FED'in tahvil alım programında azaltıma gideceğini duyurduğu Mayıs ayında kendini göstermiştir. Kurlar üzerindeki baskı, Gezi olaylarını takip eden siyasi gerginlik ile daha da artmıştır.

Mayıs-Eylül döneminde yabancı yatırımcıların risk iştahındaki düşüş, Türkiye'nin de dahil olduğu gelişmekte olan ülkelere sermaye çıkışını tetiklemiştir. Bu gelişme ilgili ülkelerin para birimlerinde yüksek oranlı değer kaybı yaratmıştır.

Türk lirası 2013'ü, yıllık bazda dolar karşısında %19,8 ve avro karşısında ise %25,1 değer kaybı ile kapatmıştır. Eşit ağırlıklı döviz sepeti ise yıl genelinde TL karşısında %22,8 değer kazanmıştır.

2013 yılında toplam brüt dış borç stoku bir önceki yıla göre %14,8 artışla 388 milyar dolara çıkmıştır. Kurlardaki artışın da etkisiyle brüt dış borcun milli gelire oranı 2012'deki %43 seviyesinden 4,3 puanlık artışla %47,3 oranına yükselmiştir. Net dış borç stokunun 2012 yılında %24,1 olan milli gelire oranı ise 2013'de %28,1 seviyesine yükselmiştir.

2013'ün ikinci yarısında FED politikalarındaki belirsizlikten dolayı, gelişen ülke para birimleri dolar karşısında değer kaybetmiştir.

2013 yılında enflasyon gelişmelerine bakıldığında, yılın ilk aylarında tütün grubu üzerindeki vergilendirmelerin fiyat seviyelerini artırdığı, takip eden dönemlerde ise enerji grubu ve işlenmemiş gıda fiyatlarının yükseldiği görülmektedir.

Özellikle yılın ikinci yarısında baş gösteren kur artışları ithal girdiler üzerinden enflasyon görünümünü ve beklentilerini ciddi ölçüde bozmuştur. Buna ek olarak dünya gıda fiyatlarındaki artışlar da enflasyonu olumsuz etkilemiştir.

Kur ve faiz cepesindeki yüksek oynaklık sadece fiyat istikrarı değil finansal istikrar üzerinde de bozulma yaratmıştır.

2012 sonunda %6,2 olan TÜFE, 2013 Temmuz ayında %9 mertebelerine kadar yükselmiş ve yılı %7,4 oranında tamamlamıştır. Böylelikle tüketici enflasyonu, TCMB'nin 2013 yılı için açıkladığı %5 hedefinin 2 yüzde puanlık aşağı ve yukarı yönlü belirsizlik aralığının dahi dışında kalmıştır. ÜFE ise 2012 yılını %2,5 seviyesinde kapatmışken, 2013 sonunda %7'ye yükselmiştir.

2013 yılının ikinci yarısında hem iç hem de dış faktörlerden kaynaklı ortaya çıkan zorlayıcı koşullar, kur ve faiz tarafında büyük dalgalanmalar yaratmıştır. İlgili dönemde TCMB, enflasyonu hedeflere uyumlu bir görünüme kavuşturmak ve Türk lirasındaki aşırı değer kaybını telafi etmek için likidite koşullarını sıkılaştırarak para politikasında daha temkinli bir duruş benimsemiştir.

Yıla %8,75 borç verme faiz oranı ile başlayan TCMB, Temmuz ayına kadar her toplantısında faizleri indirmiş ve Mayıs'ta %6,5 oranına kadar çekmiştir. Yılın ikinci yarısında ise FED kaynaklı artan belirsizlik karşısında banka, Ağustos sonunda borç verme faiz oranını %7,75 seviyesine yükseltmiştir. Bu politika çerçevesinde, piyasaya verilen likiditenin ortalama fonlama maliyetinin %6,25 oranının üzerinde seyretmesi sağlanmıştır. Banka, yılın son çeyreğinde 1 ay vadeli repo ihalelerini sonlandırmış ve fonlamanın ortalama vadesini kısaltmıştır.

Para politikasının yılın ikinci yarısındaki gelişmeler karşısında daha esnek olabilmesi için politika faizinden yapılan fonlama miktarı da azaltılmıştır. Yapılan parasal sıkılaştırmalara ek olarak döviz satım ihalesi yoluyla döviz kurlarındaki çıkışın etkisi hafifletilmeye çalışılmıştır. Döviz satışlarıyla piyasanın Türk lirası likidite ihtiyacı daha da artmıştır.

2013 yılı Mayıs ortası ile başlayan finansal turbülans diğer birçok makro değişkende olduğu gibi faiz cepesinde de olumsuz şekilde kendini göstermiştir. Gösterge bileşik faiz oranlarında, not artırımları ile birlikte 17 Mayıs günü tarihi dip seviye olan %4,7 görülmüş ancak takip eden günlerde finansal piyasalardaki gerginlikle birlikte yüksek tempolu bir artış eğilimi gözlemlenmiştir.

Faiz dört aydan kısa bir süre sonra, 26 Ağustos tarihinde %10 seviyelerine tırmanmıştır. Böylelikle gösterge tahvil bileşik faiz oranı en son Ocak 2012'de gördüğü çift haneli seviyeye tekrar çıkmıştır.

Eylül ayında, FED'in tahvil alımında azaltımı erteleme kararı küresel konjunktürde gevşeme yaratmış ve Türkiye'de gösterge tahvil faizi %7,5 seviyelerine inmiştir. Ancak FED'in Ekim sonu toplantısı ile varlık alımlarındaki azaltıma Aralık'ta başlamayı planladığını açıklamasıyla gösterge tahvil faizi tekrar artış trendine girmiş ve yılı %9,7 seviyesinde kapatmıştır.

2013 yılı merkezi yönetim bütçe göstergelerinde; gelirlerin %17 artışla 389 milyar TL'ye, giderlerin ise %13 artışla 408 milyar TL'ye eriştiği görülmektedir. Sonuçta bütçe açığı bir yıl öncesine göre %37 oranında daralarak 19 milyar TL'ye düşmüştür. Faiz dışı fazla, gelirlerdeki yüksek artış sayesinde %66 oranında artarak 32 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Bütçe performansındaki olumlu gelişmeler, faiz dışı fazlanın milli gelire oranını 0,7 puan artışla %2'ye taşımıştır. Bütçe açığının milli gelire oranı ise 2012'ye göre 0,9 puan düşerek %1,2'ye inmiştir.

Genel yönetim borç dinamiklerine bakıldığında; toplam borç stokunun 2013 yılında bir önceki yıla göre %10 artışla 607 milyar TL'ye yükseldiği görülmektedir. İç borç stoku 2013 yılında %5 artışla 416 milyar TL'ye çıkarken, dış borç kurdaki değerlenmeyle %25 oranında artarak 191 milyar TL'ye ulaşmıştır. Merkezi borç stokuna sosyal güvenlik kurumlarının borcu ile bozuk para stokunun eklenmesi ve genel yönetimin elindeki devlet borçlanma araçlarının çıkarılmasıyla hesaplanan AB tanımlı borç stoku ise 2013 yılında %11 artışla 566 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu borcun milli gelire oranı ise bir önceki yıla göre neredeyse değişmeyerek %36 olmuştur.

Beklentiler ve Risk Unsurları

Orta vadeli planda 2014 yılı büyümesine yönelik tahmin %4 iken IMF'in Nisan 2014 raporunda büyüme öngörüsü %2,3'tür. Küresel ekonomide artış eğiliminde olan faiz oranlarının dış finansman maliyetlerini olumsuz yönde etkilemesi, sermaye hareketlerindeki görece zayıf eğilim ve TCMB'nin 2014 Ocak sonunda faiz oranlarını ciddi şekilde arttırması ekonomik aktiviteyi büyük ölçüde baskı altına alma riskini taşımaktadır.

Bu gelişmeler dahilinde iç talebin ivme kaybetmesi, özel yatırımlardaki toparlanmanın sektöre uğraması ve soğuyan iç taleple birlikte cari açığın azalması muhtemeldir. Diğer taraftan Avrupa Birliği'ndeki ılımlı toparlanma ve Türk lirasındaki değer kaybının net ihracatı desteklemesi beklenmektedir.

Kamu bütçesindeki olumlu gelişmeler borçlanma ihtiyacını sınırlamış ve borç stoku göstergelerinde iyileşme sağlamıştır.

Türkiye Ekonomisi: Seçilmiş Makro Göstergeler						
Birim	2009	2010	2011	2012	2013	
Nüfus ve İstihdam						
Nüfus	Mn.	72.0	73.1	74.2	75.2	76.1
İstihdam Edilen (ortalama)	Mn.	21.3	22.6	24.1	24.8	25.5
İstihdam Oranı (ortalama)	%	41.2	43.0	45.0	45.4	45.9
İşgücüne Katılım	%	47.9	48.8	49.9	50.0	50.8
İşsizlik	%	14.0	11.9	9.8	9.2	9.7
Milli Gelir						
GSYH	Mn. TL	952,559	1,098,799	1,297,713	1,416,798	1,561,510
GSYH	Mn. Dolar	616,703	731,608	773,980	786,283	820,012
Tarım	Pay,%	8.3	8.4	8.0	7.9	7.4
Sanayi	Pay,%	19.1	19.4	19.9	19.4	19.1
Hizmet	Pay,%	72.6	72.1	72.1	72.7	73.4
GSYH Değişim	%	-4.8	9.2	8.8	2.1	4.0
Yerleşik Hanehalkı Tüketimi	%	-2.3	6.7	7.7	-0.5	4.6
Devletin Nihai Tüketim Harcamaları	%	7.8	2.0	4.7	6.1	5.9
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	%	-19.0	30.5	18.0	-2.7	4.3
Mal ve Hizmet İhracatı	%	-5.0	3.4	7.9	16.3	0.1
Mal ve Hizmet İthalatı	%	-14.3	20.7	10.7	-0.4	8.5
Kişi Başı GSYH	TL	13,223	15,023	17,484	18,846	20,531
Kişi Başı GSYH	Dolar	8,561	10,003	10,428	10,459	10,782
Dış Denge						
İhracat (FOB)	Mn. Dolar	102,143	113,883	134,907	152,462	151,807
İthalat (CIF)	Mn. Dolar	140,928	185,544	240,842	236,545	251,650
İhracat / İthalat	%	72.5	61.4	56.0	64.5	60.3
Dış Ticaret Dengesi	Mn. Dolar	-38,786	-71,661	-105,935	-84,083	-99,844
Dış Ticaret Dengesi / GSYH	%	-6.3	-9.8	-13.7	-10.7	-12.2
Cari Denge	Mn. Dolar	-12,124	-45,420	-75,082	-48,497	-65,025
Cari Denge / GSYH	%	-2.0	-6.2	-9.7	-6.2	-7.9
Net Doğrudan Yatırım (Net)	Mn. Dolar	7,076	7,594	13,822	9,150	9,751
TCMB Rezervleri (altın hariç)	Mn. Dolar	65,904	75,432	68,442	80,350	91,130
Dış Borç	Mn. Dolar	269,130	291,810	303,884	338,309	388,243
Dış Borç / GSYH	%	43.6	39.9	39.3	43.0	47.3
Enflasyon, Yıllık Değişim						
TÜFE	%	6.5	6.4	10.5	6.2	7.4
ÜFE	%	5.9	8.9	13.3	2.5	7.0
Mali Göstergeler						
Bütçe Gelirleri	Mn. TL	215,458	254,277	296,824	332,475	389,441
Faiz Dışı Giderler	Mn. TL	215,018	246,060	272,375	313,471	357,904
Faiz Giderleri	Mn. TL	53,201	48,299	42,232	48,416	49,986
Bütçe Dengesi	Mn. TL	-52,761	-40,081	-17,783	-29,412	-18,449
Bütçe Dengesi / GSYH	%	-5.5	-3.6	-1.4	-2.1	-1.2
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	Mn. TL	440	8,217	24,448	19,004	31,537
Faiz Dışı Bütçe Dengesi / GSYH	%	0.0	0.7	1.9	1.3	2.0
AB Tanımlı Gen. Yön. Brüt Borç Stoku	Mn. TL	438,423	464,604	507,887	512,187	566,288
AB Tanımlı Borç Stoku / GSYH	%	46.0	42.3	39.1	36.2	36.3
Kamu Net Borç Stoku	Mn. TL	309,886	317,783	289,997	240,562	198,278
Kamu Net Borç Stoku / GSYH	%	32.5	28.9	22.3	17.0	12.7
Döviz Kurları						
Dolar Kuru (yıl sonu)	Dolar/TL	1.49	1.54	1.89	1.78	2.13
Avro Kuru (yıl sonu)	Avro/TL	2.14	2.06	2.44	2.35	2.93

Kaynak: TCMB, TÜİK, Hazine Müsteşarlığı, TSPB Hesaplamaları

